

1485

До
Општинското здружение на борецките
организации

РЕСЕН

Свевремено Тодор Симоски, кој ја пишува Монографијата за Наум Веслиовски- Овчарот, ме замоли да ги напишам моите сеќавања за овој великан од нашата Револуција. Јас ја исполнив неговата молба и му го пратив овој напис. Претпоставувајќи дека и вас ќе ве заинтригира овој напис, во прилог ви го испраќам приложениов примерок за ваша употреба.

Со другарски поздрав ваш,

Охрид, 20.11, 1996 г.

Тоце Шиндариќ

Мојата адреса е: Г.М. ул. Боро Шаин 6 Охрид, тел.22822

ОВЧАРОТ ВО МОИТЕ СПОМЕНИ

Кичевско-мавровскиот партизаски одред, кој го огласи востаничкот пори за слобода во Западниот дел на Македонија со серијата секавични и смели акции усмерени противу талјаките комуникациони врски и истурените албански цивилни власти во Дебрца, Кичевијата и Мавровско, предизвикаја силен одјек на одушевување кај натовот на овие простори и пошироко но и силна реакција и одлучност на окупаторските власти да се пресмета со ваквата неочекувана појава. Ангажирајќи знатни сили за прогон на одредот, по месец дена на делување, кај селото Карбуница Кичевско овој бидува изненадно нападат и ја доживува правата горчина на поразот. Но не толку со нанесените човешки загуби колку со повреденоста на чувството на самоувереност. Во последователните денови на морална криза и отрезнување, ние борците од овој одред слушаме за постоењето на еден друг партизански одред во нашата близина, во Преспанско, чие делување исто така беше огласувано уште од порано во народот, во предходната и оваа година, но контактите со овој боречки состав по линија на раководството на Движение на нас, боречкиот состав не ни беа познати, така една психа на осаменост се чувствуваше во нас. Но то не потраја долго. Нашиот одред делувајќи преку демаркиционата линија во Крушевско, во бугарската окупациона територија, во два наврата, успеа да се достатно закрепни и конечно да изведи еден спектакуларен подвиг, со една своја чета да изврши демонстративен напад на градот Крушево во очи на прославата на 40 годишнината од Илиндеското востание, при што им нанесе силен удар на бугарските окупациони власти кој беше го насрочиле централно да го прослават овој јубилеј како своја историска придобивка. Токму 4-5 дена по ова акција, поврсно се префрла преку демаркационата линија, во италјаската окупациона зона, преку Слатинска планина во Дебрца. Во селото Слатино дознаваме дека од коро дека се нашал на овој терен уште една пртизаска единица, која денски крстарела низ Дебрца и враше ла меѓу месното население мобилизација за својот состав со успех. Згора на реченото дознаваме дека составот на таа партизаска единица го сочинуват прекалени борци, а да е нивен командат некој си овчар, кого го ословувале токму со името Овчар. Како овој предел беше токму земјоделско-сточарски, кака именованиот командант беше примен во народот овде не само со почит туку и со воодушевување, токму оној што беше го барале да ги крене и поведе кон она мтах за што беше од секогаш мечта еле.

Предниот ден по пристигнувањето нашиот, Кичевско-мавровски одред пред-зори пристигнува во селото Врбјани и се среќава со

така загадачниот "Дамјан Груев", кој денски престојува по селата, таман да е Дебрца негов пашалук. Таквото негово однесување, сета ^{дотогашна} наша ~~предазливост~~ како да е наеднаш направи ~~и~~ излишна. Бидејќи дотогаш само ноќе влагуваме и ноќе излегуваме од селата. Неочекуван за нас беше и успехот што го имаше овој одред во мобилизацијата на младешта од оваа територија во неговиот состав. Се ова беше едно ново и добродојдено искуство, кое за натака исцело го прифати и нашето штабско раководство, кое за натака со успех низ Кичевијата и Мавровско го ^р применуваше, разбирасе сега, сметајќи на новата реалност дека ~~бе~~ сега има така силно зајакнување со доваѓањето на Преспаскиот одред на оваа територија.

Пред да прејдам на впечатоците што ги понесовме од средбата на двата одреда, не можам да мидам преку она подмолно озборување во нашиот одред, дека сме ние "чистунци" за разлика од другите постојни паризански одреди во Македеонија, оти исклучиво само ние носиме партизански ознаки, симболи, додека тие другите, крај нив да некакви национални белези на ракавите и капите носат, што се сметаше ^{сва бе} за нивна пренагласеност на националното над класното, ако беше само тоа?! Од каде потекнуваа овие гласини и кој ги протураше тешко може да се знае, но беше извесно дека беа присатни и се совпаѓаа со оние што ги на некој начин од Повисоко квалификуваа таквите одреди за комитски чети, нешто најблизу да надминато во дадените околности.

Од кога се одблиско запознаа двата одреди се уочија и други разлики, не така забележливи на прв поглед. Додека во нашиот, Кичевско-мавровски одред преовладуваа во главно младици, до неодамнешни печалбари или деца на печалбари, кој по Априлската војна повторно се нашле во своите села, понешто младици од градските средини, сите новопечени комунисти, односно класно задоеени идеалисти, понекој интелектуалец, најчесто средношколци. Во составот пак на другиот, Битолско-преспански одред, се среќаваше уочлив број на постари по возраст единки, не мал број на печалбари од преку окејанските земји, задоеени со идеалите на комунизмот или организирани уште тамо, сериозен по изглед свет, неколку интелектуалци и занаетчишки работници од градот Битола, меѓу нив девојки, еврејки по потекло, селани со нагласена национална свест, кој беа ~~најквалитетни~~ квалификувани по тој основ и начинот на водењето вооружаниот отпор во домицилната територија, каде бугарскиот окупатор беше жесток во прогонот, како комитски дружини.

Би биле неправични ако би се ставил нашиот, Кичевско-мавровски одред во подредена положба што се однесува до неговата елитност, што произлегуваше или почиваше ~~она~~ во него вграден

состав, прекаленото јадро на Крушескиот партизаски одред "Питу Гули", чии удел беше ~~невидимкиот~~ и то како значаен. Спецификата беше во ~~различието~~.

Штабот на ПО "Даме Груев" го сочинуваа четворица ~~малки~~ впечатливи личности. Наум Веслиевски - Овчарот, командант; Јосиф Јосифоски - Свештарот; ^{пелинот Коста} Мите Ерлески - Војводата, заменик командант и Трајан Белев - Гоце, заменик на полит. комесарот. Мошне популарниот командант, Овчарот беше една прибрана, скромна и одмерена ~~личност~~ во зборот и постапката личност, која кај сите ~~личности~~ во Одредот влеваше верба и почит. Личност предодредена да биде она што беше. Височок во ставата со овално препалено од сонцето и ветарот лице? ^{Кафедра} темни очи и благ поглед, просто излеана статуа на борец, онаква кавов што беше го сакал тој народ. ^{Од} Таквиот негов ~~личност~~ изглед и таквата во него изразена добрина меѓу оние пред кој тој се појавуваше не можеше друго да резултира до она што стана - легенда на еден народ, на едно време, на едно невреме.

Не можам да одминам а да не ги спомнам и другите од штабот на Одредот, оти беа една ^М компактна целина. Полит комесарот, Горче - Свештарот учен човек и бистар ум, добар агитатор, пријатен собеседник, слезен на ниво на средината, токму она што требаше да биде, во улогата што ја имаше овде. Мите - Војводата и Трајан Белев, двајцата во мажествени години, печалбари; ¹⁹⁴⁴ и повратници од преку океанските земји, тамошни комунисти, луѓе од збор и дела го докомплетираа штапското раководство, кое со своите избраници стасани овде, просто како паднати од небеските височини, зачудувачки брзо се вклопија во новата средина, ~~внебувајќи~~ нови свежини, надежи и верби.

Овој одред, со таквото раководство, за наредните три-четири недели на крстосување, ~~уки~~ ^{овлада со} агитација и делување на теренот на Дебрца и Малесија, не само што овие простори, туку исцело и со народот, кој му ги пропушти и своите омилени чеда да се приклучат кон него, создавајќи по тој основ можност за прерастување на одредот во прва воена формација на ова тле, Првиот македоски баталјон "Мирче Ацев", зародишот на идната македоска војска, која по година и нешто време ќе нарасне на повеќе десетици илјади борци, ^и конечно со сопствени сили целосно ќе ја ослободи својата земја, овекувајќи го сонот на многу генерации пред себе.

Но да се навратам повторно на прославениот борец и командант, Овчарот. По првата средба ^и натака имав прилики од поблиско

да се запознам со оваа изванредна личност. По капитулацијата на фашистичка Италија, по една случајност, се најдов во составот на Првиот, негов баталјон, на маршиот превземен од Дебрца на пат кон првиот слободен град, Кичево, со чии состав ден покасно, на 12 септември 1943 година, влеговме во него, за да се зајакнат нашите позиции тамо. Покаснешните настани и прилики ми укажаа можност, со составот на туку формиранiot Втор баталјон на Првата оперативна зона, покрај Првиот Косовско-метохиски баталјон, само пред некој ден формиран овде, пред крајот на месец септември истата година, да се најдам во маршовасаката колона, што ја сочинуваа напред спомнатите два баталјона и Првиот македонски баталјон "Мирче Ацев", како ад-хок формирана формација, во група на баталјони, да се најдам на пат преку демаркационата линија во Крушевско, на бугарската окупациона територија. И конечно, по формирањето на Првата македоско-косовска бригада, што стана во село Сливово на 11 ноеври 1943 година, во баталјонската формација со која командоваше Овчарот. Иако само месец дена војував под негова команда, оти тој наскоро го превзеде командовањето на баталјонот "Сив Наумо" со што излезе од составот на Првата МКУБ, да би по два месеци се нашол во новоформираната група на баталјони на пат за Козјачкиот терен, во овие два-три месеци додека на бораок на нашите единици на теренот на Западна Македонија, односно Егејска Македонија, нашите средби не изостнаа, така што стекнатото познатство прејде во трајно пријателство.

Како што е познато, пред крајот на летото и почетокот на есента 1944 година, кога нашата воска бројно ојачана прекрасна од бригадни во дивизиски и корпусни состави, меѓувремено именуваниот командат на бригадата, ~~Биди~~ станува командат на дивизиска формација и како таков со својата единица има голем удел во ослободувањето на ~~ни~~ Македонија, сега овеан со ореол на величина и слава. Крај се, сепак небеше прогласен за народен херој! Иако во очите на сите нас негови соборци беше нешто повеќе од тоа. Тој засигурно ќе беше прогласен за народен херој како и другите што беа нешто покасно прогласени хероји ако ~~и~~ последователните околности битно не повлияа на тоа.

Како и да е тој пред крајот или почетокот на 1944 односно 1945 година бидува ~~како~~ како надежен кадар испратен на висока воена школа во Совјетскиот сојуз, која е звршува со одличен успех, со додавка дека е оспособен за командовање со корпусен состав, чија сведожба имав како персоналец во

штабот на Петата армија остварам^а личен увид.

По неговото враќање од СССР, кон крајот на 1946 или почетокот на 1947 година, Наум Веслиески - Овчарот беше со указ на Врховниот командат на ЈНА поставен за командат на Третата црногорска дивизија, стационирана по ова време во Приштина, чија повисока команда беше токму штабот на 5 Армија. Неговото именување ~~на негово~~ за командат на оваа единица, наскоро узнаваме, како да не беше со водушување примено од тамошниот команден кадар, што стана причина на nelaгодности, тескоби и потиштеност кај него. На ова се надоврза^а сомничевата кон сите оние кадри што беа упатувани на воено усавршавање во СССР по отворениот сукоб меѓу раководствата на двете земји, што беше уште причина повеќе да ^остане во односната команда неподнослива. Одавде натаму работите трагнаа на се полошо, наскоро Овчарот^{дифр} од армијата повлечен со ангажман во Командата на милицијата во Македонија, но се тоа како да не ги залекуваше душевните рани на така карактерниот човек, каков што беше тој.

Се друго натаму е познато...

Покасно мнозина се одачечија од него, но не и јас, оти го носев во најубави спомени. Пред крајот на неговиот мачен живот отидов да го побарам во неговото родно село Златари, но не го најдаов таму, туку при сестраму во Јанковец за да се уверам во она што не верував. Нажалост, се беше така ...

Скопје, 15. 5. 1996 г.

Роце Митески

